TORUŃ 2026

MŁODY TEATR – CIĄG DALSZY

PODSUMOWANIE EWALUACJI KOŃCOWEJ

REALIZACJA EWALUACJI I RAPORT: MAGDALENA JASIŃSKA

Spis treści

Wprowadzenie *2*

Letnie warsztaty teatralne *3*

Międzypokoleniowa grupa wielozmysłowa *6*

Całoroczne warsztaty teatralne *10*

Grupa młodsza 10

Grupy zaawansowane 14

Perspektywa osób prowadzących 22

Festiwal Młodego Teatru *25*

Perspektywa grupy organizującej Festiwal 33

Warsztaty wyjazdowe *36*

Podsumowanie *38*

Festiwal Młodego Teatru 2026, fot. Julia Marszewska

Wprowadzenie

Zgromadzony materiał stanowi podsumowanie procesu ewaluacji projektu „Młody Teatr – ciąg dalszy", na który składały się następujące wydarzenia i procesy:

- całoroczne warsztaty teatralne prowadzone w 3 grupach (w grupie młodszej i dwóch grupach starszych)
- całoroczne warsztaty międzypokoleniowej grupy wielozmysłowej
- wakacyjne warsztaty teatralne
- Festiwal Młodego Teatru
- warsztaty wyjazdowe prowadzone w parach trenerskich

Ewaluacja końcowa została przeprowadzona za pomocą:

- warsztatów ewaluacyjnych dla grupy osób uczestniczących w warsztatach międzypokoleniowej grupy wielozmysłowej (2.06.2026)
- wywiadu grupowego z młodymi organizatorami Festiwalu Młodego Teatru (online, 24.10.2024)
- spotkania ewaluacyjnego z osobami uczestniczącymi w Festiwalu Młodego Teatru i ankiety ewaluacyjnej (13.09.2026)
- wywiadów focusowych z osobami prowadzącymi warsztaty całoroczne i wyjazdowe (online i na żywo) (26.10.2025, 10.07.2026, 23.09.2026)
- warsztatów ewaluacyjnych przeprowadzonych z osobami uczestniczącymi w połowie i po zakończeniu roku na żywo (23.03.2026, 15.06.2026)
- rozmowy z osobą konsultującą dostępność projektu (10.2026)

Dodatkowo, zebrany w ewaluacji końcowej materiał uzupełniono informacjami zamieszczanymi w ewaluacjach cząstkowych z lat 2024 i 2025, by uzyskać całościowy obraz projektu.

Warsztaty ewaluacyjne, marzec 2026

Warsztaty ewaluacyjne, marzec 2026

Letnie warsztaty teatralne

Letnie warsztaty teatralne „Młodego Teatru” były intensywnym, dwutygodniowym procesem twórczym, którego celem było przygotowanie autorskiego spektaklu z muzyką na żywo. W działaniach uczestniczyły dwie współpracujące ze sobą grupy – teatralna i muzyczna. Istotą warsztatów było stworzenie przedstawienia, a także rozwijanie kreatywności, eksperymentowanie, budowanie relacji i zdobywanie doświadczeń

poprzez wspólne działanie. Dla uczestników i uczestniczek znaczenie miał zarówno rozwój kompetencji artystycznych, jak i zmiany w sposobie postrzegania siebie, własnych możliwości twórczych oraz relacji z innymi.

Proces twórczy i współpraca

Praca nad spektaklami przebiegała etapami. Podczas spotkań koncepcyjnych uczestnicy określali główne tematy, szukali inspiracji, tworzyli teksty i szkicowali możliwy przebieg dramaturgiczny. Następnie, podczas dwutygodniowych warsztatów wakacyjnych, rozwijali zgromadzony materiał, wybierali pomysły, budowali strukturę spektaklu i przygotowywali go do prezentacji. Część osób miała już doświadczenie wcześniejszych zajęć teatralnych i spotkań przygotowawczych, co ułatwiło wejście w intensywny rytm pracy.

W grupie muzycznej pierwsze dni najczęściej poświęcano integracji i swobodnym eksperymentom dźwiękowym. Uczestnicy poznawali możliwości instrumentów oraz nagrań, testowali różne rozwiązania, a następnie tworzyli muzykę do spektaklu i współpracowali z grupą teatralną. Osoby uczestniczące w działaniach muzycznych zwracały uwagę na to, że nie wszystko musi być idealne, aby miało wartość artystyczną. „To mi pokazało, że nie trzeba być aż takim sterylnym, że nie musi być idealnie, żeby to miało sens".

Grupa teatralna koncentrowała się na eksplorowaniu tematów, improwizacji, pracy z tekstem i ruchem, a następnie na rozwijaniu wybranych pomysłów w konkretne sceny. Ważne było poczucie współautorstwa – uczestnicy mieli wpływ na tematykę i kształt przedstawienia, a osoby prowadzące wspierały ich w porządkowaniu materiału i przekładaniu pomysłów na język sceniczny.

Warsztaty miały charakter procesowy. Spektakl był ważnym rezultatem wspólnej pracy, ale nie stanowił jedynego kryterium jej wartości. „Spektakl jest trochę efektem ubocznym – czymś fajnym do pokazania, ale najważniejsze było działanie razem". Takie podejście pozwalało traktować eksperyment, poszukiwanie i popełnianie błędów jako naturalne elementy rozwoju artystycznego.

Dynamika grupy i rola osób prowadzących

Znaczącą rolę odegrały osoby prowadzące, które wspierały grupę w rozwiązywaniu problemów i reagowały na pojawiające się potrzeby. Uczestnicy i uczestniczki mieli poczucie, że trudne sytuacje nie pozostają bez odpowiedzi, a w razie sporu mogą liczyć na rozmowę i pomoc w znalezieniu rozwiązania. Doceniali również uważność prowadzących na samopoczucie, komfort i granice poszczególnych osób.

Ważnym elementem pracy były wspólne zasady, w tym możliwość dawania z siebie tyle, ile danego dnia pozwalały siły i samopoczucie. Uczestnicy mogli uwzględniać zmęczenie i potrzebę odpoczynku, jednocześnie pozostając częścią zespołu realizującego wspólny cel. Codzienne rundy i rozmowy ewaluacyjne ułatwiały dzielenie się refleksjami oraz zauważanie spraw wymagających dodatkowej uwagi.

Rozwój artystyczny i osobisty uczestników

Uczestnicy i uczestniczki deklarowali rozwój wielu umiejętności związanych z teatrem i muzyką. Wskazywali między innymi na większą świadomość sceniczną, pracę z ciałem i ruchem, dykcję, uważność, poczucie przestrzeni, umiejętność prezentowania własnych pomysłów oraz współpracę w grupie. Osoby zaangażowane w działania muzyczne rozwijały również umiejętność tworzenia i wykorzystywania sampli i loopów oraz akompaniowania śpiewającej grupie. Istotne były także kompetencje interpersonalne: wyrażanie własnego zdania, stawanie w swojej obronie, uważność na innych i radzenie sobie ze stresem.

Szczególne znaczenie miała praca z ciałem i świadomością ruchu. Jedna z uczestniczek wcześniej sądziła, iż nie potrafi poruszać się w sposób, który sprawiałby jej przyjemność. Praca z choreografką pozwoliła odkryć nowe możliwości i zmienić sposób myślenia o własnym ciele.

Wśród najczęściej wskazywanych zmian osobistych znalazły się: wzrost pewności siebie, większa samoświadomość, rozwijanie pasji i lepsze radzenie sobie ze stresem. Uczestnicy opisywali większą gotowość do występowania publicznie, podejmowania twórczych wyzwań i dzielenia się własnymi pomysłami. Atmosfera warsztatów sprzyjała otwieraniu się i byciu sobą.

Ważnym odkryciem było również przyzwolenie na niedoskonałość, eksperymentowanie i odchodzenie od oczekiwania, że każda próba musi zakończyć się sukcesem. Uczestnicy zauważali, że teatr daje przestrzeń do wyrażania siebie i uruchamiania wyobraźni. Uczyli się też rozpoznawać własne potrzeby i rozumieć, że odpoczynek nie jest równoznaczny z rezygnacją. „Nauczyłam się, że odpuszczanie to nie to samo co poddawanie się i czasami odpuszczanie daje mi więcej siły niż brnięcie w coś dalej, gdy na przykład jestem bardzo zmęczona”.

Poczucie bezpieczeństwa i dalszy rozwój

Jednym z najważniejszych rezultatów warsztatów było doświadczenie akceptacji i możliwości działania bez obawy przed oceną. Grupy integrowały się pomimo różnic wieku i doświadczenia. Uczestnicy czuli, że mogą dzielić się pomysłami, wyrażać odmienne zdanie i wpływać na kształt wspólnego przedsięwzięcia. Ważne było

partnerskie traktowanie przez osoby prowadzące oraz jasne wyjaśnianie, dlaczego niektóre pomysły nie mogą zostać wykorzystane w spektaklu.

W odpowiedziach na zdanie „Teraz wiem/czuję, że mogę…" powracały tematy dalszego rozwoju, odwagi, samodzielności i akceptacji siebie. Uczestnicy deklarowali, że mogą występować publicznie, tworzyć coś wartościowego, rozwijać pasje, współpracować przy ważnych dla nich projektach i być sobą bez obawy przed krytyką. Szczególnie wymowne były odpowiedzi: „mogę wszystko, ale nic nie muszę", „być niedoskonała, być tam, gdzie jestem, nie muszę nic udowadniać" oraz „czuć się bezpiecznie i dobrze".

Wnioski

Wartość letnich warsztatów polegała na połączeniu rozwoju artystycznego z budowaniem relacji, wzmacnianiem pewności siebie i uczeniem się współpracy. Uczestnicy zdobywali konkretne umiejętności teatralne i muzyczne, a jednocześnie rozwijali świadomość własnych potrzeb, odwagę w wyrażaniu siebie i gotowość do podejmowania nowych wyzwań.

Istotnym czynnikiem wspierającym ten proces były partnerskie relacje, uważność osób prowadzących oraz atmosfera, w której można było popełniać błędy, rozmawiać o trudnościach i uwzględniać własne granice. Warsztaty letnie były przestrzenią twórczego eksperymentowania, poznawania siebie i innych oraz doświadczania sprawczości.

W przyszłych letnich warsztatach teatralnych warto podtrzymywać procesowe podejście do tworzenia spektaklu i budowania grupy, dbać o dobrą komunikację i wspólną refleksję w grupie, a także zachowywać równowagę między intensywnością działań artystycznych a dobrostanem osób uczestniczących.

Międzypokoleniowa grupa wielozmysłowa

Jednym z najważniejszych efektów pracy grupy okazał się rozwój osobisty i społeczny uczestników i uczestniczek. W wypowiedziach badanych osób powracały przede wszystkim takie słowa jak: cierpliwość, wrażliwość, uważność, współpraca, spokój i poczucie przynależności. Szczególnie istotne okazało się doświadczenie współpracy z osobami niewidomymi i słabowidzącymi. Wymagało ono innego sposobu komunikacji, większej uważności oraz umiejętności przekazywania informacji, które dla osób widzących są często oczywiste.

„Mnie te zajęcia nauczyły takiego innego spojrzenia na osoby niepełnosprawne. […] nauczyłam się baczenia na ich potrzeby. Żeby móc osobie niewidomej przekazać coś, co ja widzę, a czego ona nie widzi".

Ważnym doświadczeniem była także możliwość spotkania osób w różnym wieku, z różnymi doświadczeniami, potrzebami i możliwościami. Projekt pokazał, że różnorodność grupy jest jej zasobem pod warunkiem, że uczestnicy mają przestrzeń do wzajemnego poznawania się i dostosowywania sposobu działania do siebie nawzajem. Uczestnicy i uczestniczki podkreślali również znaczenie samej obecności w grupie. Dla niektórych zajęcia były przestrzenią bezpieczną, dającą komfort i poczucie przynależności.

„Ta grupa mi dała trochę takiego komfortu pod względem regulowania emocji i poczucia przynależności".

W wypowiedziach pojawiały się także odniesienia do własnego rozwoju, dojrzewania i uczenia się nowych sposobów reagowania na różne sytuacje i zachowania. Jedna z uczestniczek mówiła: „dzięki Wam staję się jeszcze bardziej dojrzalsza". Inna zwróciła uwagę, że wspólna praca jest wartościowa również dlatego, że każda ze stron wnosi do niej własne doświadczenia i mierzy się z własnymi trudnościami. Grupa była miejscem budowania relacji, uczenia się siebie nawzajem i rozwijania kompetencji potrzebnych poza teatrem.

Rozwój artystyczny: głos, ciało i oddech

Drugim ważnym obszarem rozwoju były kompetencje artystyczne. Uczestnicy doceniali możliwość pracy z głosem, ruchem i oddechem, a także doświadczenia związane z przygotowywaniem słuchowiska. Zajęcia pozwalały im rozwijać umiejętności, których wcześniej nie mieli okazji ćwiczyć, przełamywać własną nieśmiałość i ograniczenia.

Praca nad słuchowiskiem w roku 2026 zwróciła szczególną uwagę na dykcję i sposób mówienia. Uczestnicy i uczestniczki dostrzegali również znaczenie świadomego oddychania, zarówno podczas pracy z mikrofonem, jak i w sytuacjach scenicznych.

„Jakkolwiek by to nie brzmiało, nauczyłam się oddychać."

Istotnym elementem zajęć była także praca z ciałem i ekspresją ruchową. Ćwiczenia pozwalały osobom odkrywać możliwości własnego ciała, rozluźniać się i wychodzić poza utrwalone sposoby poruszania się. Jedna z uczestniczek wspominała ćwiczenie, podczas którego grupa miała wyobrazić sobie wodorosty: „Nauczyłam się takiej ekspansji ruchu ciała, bo ja raczej jestem z tych sztywnych [...] Ania [Magalska, osoba prowadząca – MJ] nam pokazała takie ćwiczenia, że byliśmy wodorostami. Ja po prostu byłam w szoku, że ja potrafię się tak ruszać". Osoby doceniały różnorodność pracy obejmującej głos, ruch, oddech i emocje. Jednocześnie zwracali uwagę, że istotne jest połączenie tych obszarów w spójny proces oraz budowanie gotowości do eksperymentowania.

Wpływ projektu na uczestnictwo w kulturze

Projekt wpłynął na uczestnictwo w kulturze w różny sposób, zależnie od wcześniejszych doświadczeń i indywidualnych potrzeb uczestników. Dla części osób udział w zajęciach stał się impulsem do częstszego odwiedzania teatrów, wystaw i wydarzeń artystycznych.

Inni, którzy już wcześniej aktywnie uczestniczyli w kulturze, podkreślali przede wszystkim pogłębienie własnych zainteresowań i relacji.

„Częściej w ogóle chodzę do teatrów. Teatrów muzycznych w ogóle. […] Ale również chodzę na różne wystawy. I też działalność tutaj zmotywowała mnie do mojej własnej sztuki. […] No to też dokończyłam moją książkę, którą poprawiłam i wysłałam już do paru wydawców".

Inny uczestnik zwrócił uwagę, że kontakt ze środowiskiem teatralnym i dostęp do informacji o wydarzeniach kulturalnych zachęciły go do podejmowania aktywności, których wcześniej nie wybierał. Dla kolejnej uczestniczki ważnym doświadczeniem było uczestnictwo w festiwalu prezentującym spektakle z udziałem osób z niepełnosprawnościami: „Przez ostatnie dwa lata byłam na festiwalu w Baju Pomorskim na spektaklach, w których występowały osoby niepełnosprawne. Nigdy na te festiwale nie chodziłam, a teraz właśnie dwa razy uczestniczyłam".

W przypadku osób, które już wcześniej były aktywne kulturalnie, zmiana polegała na pogłębieniu dotychczasowych zainteresowań i nawiązaniu nowych relacji. Warto przy tym zauważyć, że uczestnictwo w kulturze nie dla wszystkich oznacza to samo. Jedna z osób podkreślała, że nie lubi zatłoczonych miejsc, publicznych wydarzeń ani nadmiaru bodźców. Woli korzystać z kultury w domu, w komfortowych dla siebie warunkach. Zajęcia Młodego Teatru stanowią dla niej wyjątek: „Moja kultura to tylko tu na piątym piętrze". Przywołana wypowiedź obrazuje, jak ważne jest tworzenie różnych form uczestnictwa w kulturze, które uwzględniają indywidualne potrzeby i nie zakładają, że wszyscy chcą i mogą korzystać z niej w ten sam sposób.

REKOMENDACJE

Dostosowywanie działań do potrzeb i możliwości grupy

Najważniejszą rekomendacją jest aktywne słuchanie osób uczestników i otwartość na zmianę przyjętych założeń. Skład grupy może się zmieniać, podobnie jak możliwości, zainteresowania i samopoczucie i możliwości uczestników. Ważna jest elastyczność w doborze ćwiczeń, materiałów i metod pracy.

Osoby prowadzące

Uczestnicy i uczestniczki podkreślali znaczenie kompetencji osób prowadzących. W ich ocenie istotne są doświadczenie w pracy teatralnej, umiejętności związane z głosem, muzyką i oddechem, cierpliwość oraz gotowość do dostosowywania działań do możliwości grupy. Warto przemyśleć liczbę osób prowadzących jedną grupę w kontekście ciągłości i spójności jej pracy. Osoby dostrzegały wartość różnorodnych kompetencji i stylów prowadzenia warsztatów. Wskazywano jednak również, że odmienne koncepcje warsztatów mogą utrudniać budowanie spójnego procesu twórczego.

„Z jednej strony to trochę siła, a z drugiej strony to trochę minus, że mieliśmy właśnie trójkę prowadzących. Czasem jest tak, że czy Artur, czy Ania, czy Ada mają zupełnie inną koncepcję na prowadzenie tych zajęć, więc brakuje czasem tej ciągłości".

Być może lepszym rozwiązaniem byłaby współpraca dwóch osób bądź jednej mającej potrzebne kompetencje. Istotne jest, aby różne sposoby pracy tworzyły wspólną koncepcję zajęć, a uczestnicy i uczestniczki widzieli i rozumieli związek między kolejnymi etapami procesu.

Dobrowolność i poczucie bezpieczeństwa

Kolejną rekomendacją jest nieprzymuszanie uczestników do podejmowania działań, na które nie są gotowi. Dotyczy to szczególnie występów publicznych, ćwiczeń wymagających kontaktu fizycznego oraz zadań wykraczających poza indywidualne granice. Jednocześnie dobrowolność nie oznacza rezygnacji z pracy artystycznej ani stawiania osobom wyłącznie łatwych zadań. Rozumie się przez nią szanowanie ich decyzji, gotowości i granic. W tak rozumianym procesie teatr może być przestrzenią eksperymentowania.

Dostępność i warunki techniczne

Uczestnicy i uczestniczki wskazali również na potrzebę zapewnienia odpowiedniego zaplecza technicznego i przestrzeni do pracy. Wśród wymienianych elementów znalazły się mikrofony, audiodeskrypcja, scena i odpowiednie pomieszczenia. Dostępność powinna być uwzględniana na etapie planowania działań. Dotyczy to zarówno warunków pracy podczas zajęć, jak i możliwości prezentowania ich rezultatów.

Potrzeby i pomysły na przyszłość

Pierwszym z nich jest szersze wykorzystanie różnych zmysłów w pracy. Choć projekt miał charakter wielozmysłowy, część osób odczuwała niedosyt pracy z dotykiem i zapachem. Doświadczenia sensoryczne mogłyby być bardziej różnorodne i nie ograniczać się przede wszystkim do perspektywy osób niewidomych.

„Ja bym chciała więcej tej zmysłowości, nie tylko niewidzenia. Ja bym chciała więcej dotyku, zapachu, robienia czegoś w tym kierunku".

Drugim obszarem są wyjścia poza przestrzeń sali. Jedna z uczestniczek wspominała, że na początku pojawiła się perspektywa częstszych działań w terenie, ale ostatecznie nie zostały one zrealizowane w takim zakresie, jakiego oczekiwała: „Tego to mi brakowało, Myślałam, że będziemy częściej wychodzić". Wyjścia plenerowe mogłyby stać się okazją do nowych doświadczeń sensorycznych, obserwacji otoczenia i poszukiwania inspiracji artystycznych poza salą teatralną.

Trzecim kierunkiem jest rozwijanie słuchowisk. Ta forma pojawiała się jako jeden z najważniejszych pomysłów na kontynuację projektu.

„Tematy muszą być dostosowane do uczestników, do możliwości przede wszystkim grupy, bo my też wielu rzeczy nie robiliśmy, bo nie jesteśmy w stanie. Na przykład takiego dużego spektaklu na godzinę, nie jesteśmy w stanie takiej grupie zrobić. Grupa definiuje możliwości i zadania, jakie można z niej zrealizować".

Najważniejsza potrzeba: kontynuacja

Uczestnicy i uczestniczki wyrażali silną potrzebę kontynuowania zajęć i podkreślali, że Młody Teatr jest dla nich miejscem spotkania, budowania relacji, rozwoju i regularnego uczestnictwa w kulturze. Potrzeba kontynuacji wynika z chęci dalszego rozwijania umiejętności artystycznych oraz potrzeby przynależności, regularnego kontaktu z innymi, poczucia bezpieczeństwa i możliwości uczestniczenia w kulturze.

Całoroczne warsztaty teatralne

Grupa młodsza

W trakcie trwania projektu zmieniał się charakter zajęć i sposób, w jaki młodzież z nich korzystała. Z czasem coraz większego znaczenia nabierały budowane relacje, poczucie bezpieczeństwa psychologicznego i możliwość swobodnego bycia razem, mniejszego zaś – praca teatralna.

Prowadzący grupę Paweł Paszta zauważył, że „coraz mniejszy sens miało nazywanie tych zajęć zajęciami teatralnymi, dlatego że oni byli coraz mniej zainteresowani teatrem jako takim, robieniem czegoś teatralnego". Nie oznaczało to jednak, że zajęcia przestały być dla młodzieży ważne. Zmieniło się raczej to, czego od nich potrzebowała. Chociaż w pewnym momencie pojawiała się chęć stworzenia spektaklu, nie zawsze towarzyszyła jej gotowość do długotrwałej pracy i poświęceń, których wymaga przygotowanie przedstawienia.

Perspektywa prowadzącego znajduje potwierdzenie w wypowiedziach młodych osób. Jedna z nich określiła swoją potrzebę jako chęć przychodzenia na zajęcia po to, „żeby po prostu się rozluźnić i sobie pobyć". Uczestnicy doceniali możliwość odpoczynku od codziennych obowiązków, spotkania z innymi i uczestniczenia w działaniach, które nie wiązały się z presją osiągania konkretnych rezultatów. Projekt stał się przestrzenią, w której teatr był zarówno formą aktywności artystycznej, jak i punktem wyjścia do budowania relacji.

Relacje i poczucie bezpieczeństwa jako podstawa pracy.
Młody Teatr trzecim miejscem

„Zawsze przychodzą ludzie, z którymi łatwo mi budować relacje". „Bardzo cenię ludzi, których tutaj znam".

Młodzież szczególnie lubiła spotkania, podczas których nie trzeba było realizować konkretnego zadania, a można było ze sobą rozmawiać o codziennych doświadczeniach, radościach i problemach. Dla uczestników ważna była możliwość dzielenia się tym, co dla nich istotne, bez konieczności podporządkowywania spotkania określonemu celowi, przede wszystkim zaś – bycie wysłuchanym i przyjętym przez innych. Potrzeba rozmowy stała się widoczna również w sposobie organizacji zajęć. Krótkie rundki rozpoczynające i kończące spotkania z czasem zaczęły zajmować coraz więcej miejsca. To, co początkowo stanowiło jedynie element organizacyjny, stało się ważną częścią spotkań. Z perspektywy prowadzącego była to informacja o potrzebach grupy i o tym, jak osoby chcą korzystać z dostępnej przestrzeni.

W trakcie realizacji projektu uczestnicy i uczestniczki stawali się bardziej otwarci i asertywni, wyraźniej komunikowali swoje potrzeby, potrafili wyrażać niezadowolenie i nie zgadzali się na działania, które im nie odpowiadały: „Nie boję się już oceny, co inni myślą”. Rozwój grupy był widoczny w większej swobodzie w kontaktach z innymi, umiejętności wyrażania własnego zdania i budowania relacji. Bezpieczna przestrzeń pozwalała uczestnikom stopniowo nabierać pewności siebie i sprawdzać, na ile mogą być sobą w grupie.

Zajęcia Młodego Teatru stały się dla grupy trzecim miejscem. „To przestrzeń społeczna znajdująca się pomiędzy domem („pierwszym miejscem”) a pracą lub szkołą („drugim miejscem”), służąca nieformalnym spotkaniom, budowaniu relacji i wzmacnianiu wspólnoty”. (Ray Oldenburg, The Great Good Place, 1989).

Możliwość regularnych spotkań w bezpiecznym, ciepłym miejscu pomiędzy domem a szkołą, w którym nie ma konieczności uczestniczenia w animowanych działaniach, w której ich głos i potrzeby są ważne, a mądry dorosły jest gotowy ich wysłuchać, to pierwsza potrzeba tej grupy, co potwierdzają badania ogólnopolskie.

„Młodzi ludzie chcą uczestniczyć w działaniach kulturalnych, gdy czują, że mają na nie wpływ, a relacja jaka łączy ich z prowadzącymi opiera się na wzajemnym szacunku” (Kultura w życiu dzieci i młodzieży, Narodowe Centrum Kultury 2021).

Teatr bez presji i zmęczenie szkolną codziennością

Ważnym elementem formuły „Młodego Teatru” był brak konieczności regularnego przygotowywania spektakli. Uczestnicy doceniali możliwość improwizowania, odgrywania scenek i rozwijania kreatywności bez presji związanej z występem. Zajęcia dawały możliwość rozwijania umiejętności aktorskich w sposób bardziej swobodny.

Widoczna była niechęć grupy do zadań przypominających szkołę, zwłaszcza działań teoretycznych i aktywności wymagających większego zaangażowania. Starsi uczestnicy,

uczący się w ósmych klasach szkoły podstawowej i liceum, często byli zmęczeni natłokiem obowiązków. Wpływało to na ich gotowość do podejmowania wspólnych działań, szczególnie tych wymagających ruchu i intensywnej pracy. Prowadzący zwracał uwagę również na pewną bierność czy „gnuśnienie", które utrudniały mobilizowanie grupy. Z jednej strony młodzież rozwijała asertywność i coraz wyraźniej komunikowała swoje potrzeby, z drugiej – nie zawsze chciała angażować się w proponowane ćwiczenia. Jednym z wyzwań pracy z grupą było znalezienie równowagi między respektowaniem potrzeb uczestników a zachęcaniem ich do podejmowania nowych działań.

Pomocna okazała się współpraca prowadzącego Pawła Paszty z drugą prowadzącą, a wcześniej uczestniczką warsztatów Młodego Teatru – Agnieszką Włodarczyk. Różne sposoby prowadzenia zajęć pozwalały uzupełniać dłuższe rozmowy grami i konkretnymi ćwiczeniami, które wnosiły więcej energii i spotykały się z większą otwartością młodzieży. Doświadczenie to pokazało, że różnorodność metod i współprowadzenie mogą pomagać w odpowiadaniu na zmieniającą się dynamikę grupy.

Rozwój artystyczny i nowe spojrzenie na kulturę

Chociaż relacje i potrzeba odpoczynku od codzienności zajmowały ważne miejsce, uczestnictwo w projekcie wpływało również na rozwój zainteresowań teatralnych i sposób odbioru kultury. Młodzież wskazywała, że zajęcia rozwijały ich kreatywność, umiejętność improwizacji i kompetencje społeczne. Wspólne polecanie sobie spektakli, filmów i muzyki pozwalało odkrywać nowe obszary zainteresowań.

Uczestnicy i uczestniczki po udziale w projekcie inaczej patrzą na teatr. Zwracają większą uwagę na grę aktorską, rekwizyty, sposób realizacji przedstawienia i decyzje twórców. Oglądanie spektaklu staje się dla nich okazją do zadawania pytań i analizowania poszczególnych elementów. Zmiana ta wskazuje na rozwijanie wrażliwości artystycznej i bardziej świadomego odbioru kultury.

Z perspektywy prowadzącego doświadczenia grupy wskazują, że nie wszystkie osoby zainteresowane teatrem chcą lub mogą angażować się w długotrwały proces przygotowywania spektaklu. W przyszłości warto rozważyć uzupełnienie całorocznych zajęć krótkimi, intensywnymi warsztatami, skierowanymi do osób, które chciałyby stworzyć przedstawienie w określonym czasie. Takie rozwiązanie pozwalałoby odpowiadać na różne potrzeby młodzieży, nie rezygnując z regularnej przestrzeni do spotkań i budowania relacji.

Istotnym elementem projektu była relacja między młodzieżą a prowadzącymi. Uczestnicy doceniali możliwość swobodnej rozmowy i współdecydowania o przebiegu zajęć. Jednocześnie młodzież postrzegała prowadzących jako osoby posiadające wiedzę i

doświadczenie, z których można korzystać. Partnerska relacja była połączeniem kompetencji z otwartością i gotowością do rozmowy.

Znaczenie projektu i potrzeba jego kontynuacji

Zarówno wypowiedzi młodzieży, jak i refleksje prowadzącego wskazują, że „Młody Teatr" odpowiadał na potrzeby, które wykraczały poza rozwój teatralny. Uczestnicy cenili przede wszystkim możliwość spotykania się, budowania relacji i bycia w grupie, w której czuli się swobodnie. Projekt wspierał rozwój kreatywności, większą otwartość społeczną i pewność siebie, a także poszerzał zainteresowania kulturalne.

Młodzież nadal potrzebuje tej przestrzeni i chce, aby zajęcia były kontynuowane. Jednocześnie doświadczenia grupy pokazują, że warto pozostawić miejsce na różne formy uczestnictwa – zarówno regularne spotkania nastawione na relacje i rozwój, jak i krótkie, intensywne działania prowadzące do powstania konkretnego spektaklu.

Rekomendacje młodzieży

- **Kontynuacja budowanie relacji i wzajemnego zrozumienia.** Ważne jest tworzenie grupy, w której można swobodnie rozmawiać, nawiązywać znajomości i czuć się akceptowanym.
- **Kontynuacja unikania nadmiernej presji na efekty.** Nie należy podporządkowywać wszystkich zajęć przygotowywaniu spektaklu. Warto pozostawić przestrzeń na improwizację, ćwiczenia i swobodne działania.
- **Kontynuacja współdecydowania o programie.** Prowadzący powinni pytać uczestników o ich potrzeby, pomysły i preferencje oraz uwzględniać je w planowaniu spotkań.
- **Kontynuacja otwartej komunikacji.** Warto regularnie rozmawiać z uczestnikami i uczestniczkami o ich samopoczuciu, potrzebach i doświadczeniach związanych z zajęciami, zachęcać ich do dzielenia się opiniami i pomysłami. Ważne jest, by czuli, że ich głos jest słyszany i brany pod uwagę.
- **Kontynuacja partnerskiej relacji z prowadzącymi.** Ograniczenie formalnego dystansu sprzyja poczuciu bezpieczeństwa i ułatwia rozmowę, przy jednoczesnym zachowaniu kompetencji i doświadczenia osób prowadzących.
- **Jasne określenie charakteru projektu.** Na początku zajęć warto wyjaśnić, że grupa nie musi koncentrować się na przygotowywaniu spektakli, aby osoby zainteresowane taką formułą mogły świadomie zdecydować o uczestnictwie.

Rekomendacje prowadzącego

- **Dostosowywanie form pracy do potrzeb grupy.** Warto łączyć rozmowę z grami, improwizacją i konkretnymi ćwiczeniami, uwzględniając zmęczenie i obciążenia szkolne młodzieży.
- **Traktowanie poczucia bezpieczeństwa jako podstawy pracy.** Relacje i możliwość swobodnego wyrażania siebie powinny być ważnym elementem całorocznych działań.
- **Stopniowe przekazywanie odpowiedzialności.** Wraz z rozwojem grupy warto pozostawiać uczestnikom więcej swobody i umożliwiać im samodzielne decydowanie o przebiegu spotkań.
- **Wykorzystywanie współprowadzenia.** Łączenie różnych stylów pracy pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby uczestników i zachować równowagę między rozmową a działaniem.
- **Uzupełnienie zajęć całorocznych krótkimi projektami.** Intensywne warsztaty, na przykład tygodniowe, mogą odpowiadać na potrzeby osób zainteresowanych stworzeniem spektaklu, które nie chcą lub nie mogą angażować się w długotrwały proces.
- **Kontynuowanie warsztatów wyjazdowych.** Działania w mniejszych miejscowościach wspierają lokalne środowiska teatralne, umożliwiają wymianę doświadczeń i zwiększają dostęp do narzędzi edukacji teatralnej.
- **Rozwijanie współpracy i sieci kontaktów.** Warto utrzymywać możliwość spotkań osób prowadzących, młodych twórców i lokalnych grup, między innymi poprzez Festiwal Młodego Teatru.
- **Prowadzenie regularnej ewaluacji.** Rozmowy z uczestnikami i refleksja osób prowadzących pomagają rozpoznawać zmieniające się potrzeby oraz planować kolejne działania.

Grupy zaawansowane

Młodsza grupa zaawansowana

Rozwój artystyczny, relacje i swoboda twórcza

Udział w projekcie „Młody Teatr” był dla młodszej grupy zaawansowanej okazją do rozwijania umiejętności artystycznych, powrotu do aktywności scenicznej oraz budowania relacji w bezpiecznej i otwartej przestrzeni. W wypowiedziach uczestników wyraźnie zaznacza się, że zajęcia były dla nich czymś znacznie więcej niż tylko miejscem zdobywania praktyki teatralnej. Ważne były również swoboda, możliwość wyrażania siebie, ruch, wspólne działanie i pozytywna energia, którą wynosili ze spotkań.

Jedna z osób podkreśliła, że zajęcia stały się przestrzenią, „w której mogę robić to, co tak naprawdę bardzo lubię, gdzie czuję się w tym bezpieczna i szczęśliwa”. Inna zwróciła uwagę na znaczenie atmosfery: „Bardzo bezpieczne to miejsce, że można na luzie, bez oceniania, co jest mega ważne”.

Poczucie bezpieczeństwa i brak oceniania stanowiły podstawę swobodnego uczestnictwa w działaniach. Młodzież mogła podejmować próby, eksperymentować i wyrażać siebie bez obawy, że popełniony błąd będzie powodem do śmiechu lub krytyki. Istotną wartością projektu było stworzenie warunków, w których młode osoby mogły rozwijać się we własnym tempie, bez konieczności dopasowywania się do jednego sposobu działania. Zajęcia dawały przestrzeń zarówno na pracę artystyczną, jak i na swobodne wyrażanie emocji, opinii i potrzeb.

Rozwój artystyczny i potrzeba ruchu

Jednym z najważniejszych obszarów wskazywanych przez uczestników był rozwój artystyczny, szczególnie poprzez ruch, taniec i ćwiczenia teatralne. Młodzież doceniała możliwość angażowania się w działania, które pozwalały jej pracować z ciałem, wyobraźnią i emocjami. Szczególne znaczenie miała część warsztatowa, która odpowiadała na potrzebę aktywności i swobodnej ekspresji.

„Ja chyba najbardziej jej potrzebowałam i najlepiej się czułam w tej części warsztatowej, ruchowej. To była moja ogromna potrzeba”.

Ruch był odbierany jako coś uwalniającego, pozwalającego rozładować napięcie i odzyskać energię. Ważna była również możliwość tworzenia etiud, rozwijania wyobraźni i wspólnego poszukiwania rozwiązań scenicznych. Uczestnicy zwracali uwagę na realizację potrzeby artystycznego wyrażania siebie: „ja spełniłam potrzebę spełniania się artystycznie”. Inna osoba podkreśliła, że udział w zajęciach uzupełnił jej wcześniejsze doświadczenia i dał „motywację do działania dalej w sztuce”.

Ważnym elementem była również praca zespołowa. Zajęcia pozwalały realizować potrzebę działania w grupie, ponieważ „to nie była tylko indywidualna taka aktorska praktyka, ale działanie w grupie i w takim partnerstwie”. Wspólne tworzenie etiud i wykonywanie ćwiczeń umożliwiało rozwijanie umiejętności artystycznych, a jednocześnie wymagało uważności na innych, współpracy i reagowania na pomysły pozostałych osób. Uczestnicy potrafili nazwać to, co pomaga im we współpracy. Wskazywali na otwartość na cudze pomysły, wzajemne wsparcie, zaufanie, skupienie i odpowiedzialność. Trudnością bywały natomiast brak zaangażowania, rozpraszanie się, niesłuchanie innych i konflikty wynikające z różnicy zdań.

Jednym z najważniejszych doświadczeń grupy było samo wyjście na scenę. W wypowiedziach osób pojawiają się radość, duma, swoboda i poczucie wolności, ale także satysfakcja z pokonywania stresu: „Przełamanie stresu, wczucie się w rolę, samo stanie na scenie", „Moment przełamania stresu, że stanęłam na wysokości zadania. Byłam szczęśliwa i dumna z siebie", „Pokazanie siebie, ponieważ rzadko czuję się bardziej sobą niż tam, nawet odgrywając inną postać". Istotne było również doświadczenie zabawy i swobody: „Frajda, wolność, latanie".

Sposób prowadzenia zajęć – różnorodność i partnerstwo

W wypowiedziach młodzieży szczególnie pozytywnie oceniany był sposób prowadzenia zajęć przez prowadzących Wojciecha Jaworskiego i Joannę Rozkosz. Uczestnicy doceniali różnorodność proponowanych zadań, ich kreatywny charakter oraz to, że prowadzący aktywnie uczestniczyli w ćwiczeniach razem z grupą.

Jedna z osób powiedziała: „można by się czerpać po prostu inspirację od Wojtka i od Joanny, bo no, no prowadzą to w super, świetny sposób". Zapytana o to, co szczególnie wyróżnia ich pracę, wskazała na „różnorodność tych zadań, tych wyzwań". Młodzież podkreślała również znaczenie wspólnego uczestnictwa prowadzących w ćwiczeniach: „to, że oni uczestniczą w tym, że to nie jest tak, że oni nam każą, mówią *róbcie to*, tylko oni sami też robią to razem z nami". Takie podejście ogranicza dystans między prowadzącymi a uczestnikami i pozwala budować relację opartą na partnerstwie. Prowadzący nie pozostają wyłącznie osobami wydającymi polecenia, ale sami angażują się w proponowane działania, pokazując, że również są częścią wspólnego procesu twórczego.

Uczestnicy zwracali uwagę na brak hierarchii, która nie oznacza braku roli prowadzących, ale sposób jej realizowania, dający młodzieży więcej swobody i poczucia równości. Różnorodność ćwiczeń, aktywność prowadzących i otwartość na eksperymentowanie sprzyjały tworzeniu atmosfery, w której można było podejmować nowe wyzwania bez nadmiernego lęku przed oceną.

Rozwój osobisty i społeczny

Projekt wspierał nie tylko rozwój artystyczny, ale również zmiany w sposobie funkcjonowania uczestników w relacjach z innymi. Młodzież mówiła o większej otwartości i odpowiedzialności, zmniejszeniu nieśmiałości, wzroście pewności siebie i łatwiejszym nawiązywaniu kontaktów: „Ja zauważyłam, że odkąd tu jestem, to jestem taka bardziej otwarta na ludzi i mniej wstydliwa". Inna uczestniczka podkreśliła, że dzięki projektowi poszerzyło się jej grono znajomych, a ona sama stała się bardziej otwarta na poznawanie nowych osób. Zajęcia dawały możliwość ćwiczenia umiejętności

komunikacyjnych i przełamywania obaw związanych z występowaniem czy wyrażaniem własnego zdania. Były miejscem poznawania swoich możliwości i ograniczeń.

Jedna z uczestniczek wskazała, że „jedną z takich najważniejszych rzeczy była nauka pracy, zauważania drugiego człowieka, zauważania emocji w tym wszystkim". Działania teatralne wspierały rozwój uważności i wrażliwości społecznej. Praca w grupie wymagała słuchania, obserwowania, reagowania na partnerów i dostrzegania ich potrzeb.

Uczestnicy wskazywali również na praktyczne umiejętności, które mogli wykorzystać poza zajęciami. Ćwiczenia oddechowe pomagały im się rozluźnić, wspierały mowę i śpiew, a zadania wymagające przewidywania wypowiedzi drugiej osoby ułatwiały skupienie podczas rozmowy.

Niektóre wypowiedzi wskazywały nie tyle na zdobycie zupełnie nowych umiejętności, ile na odzyskanie swobody i radości: „nie tyle coś się we mnie zmieniło, że mam coś nowego, ale że mogłam trochę bardziej wrócić do siebie, do tego co kiedyś, jak się kiedyś czułam". Udział w projekcie mógł być okazją do ponownego odkrywania własnych zainteresowań i sposobów wyrażania siebie. „Nauczyłam się, że sztuka w każdej postaci jest czymś dla mnie. Mocno rozwinęłam pewność siebie i umiejętności interpersonalne".

Wpływ projektu na uczestnictwo w kulturze

Udział w Młodym Teatrze wpłynął również na sposób odbioru sztuki przez młode osoby. Uczestnicy zaczęli zwracać większą uwagę na elementy, które wcześniej mogły pozostawać w tle: warsztat aktorski, mowę ciała, grę oczami, scenografię i techniczne aspekty realizacji przedstawień oraz filmów.

„W teatrze zauważam ten warsztat aktorski, który wykorzystują autorzy, co gra oczami, mową ciała. Bardziej zwracam na to uwagę niż wcześniej, niż na samą fabułę".

„Dużo bardziej doceniam aktorów teatralnych".

Zmiana ta wiązała się z lepszym rozumieniem procesu powstawania dzieła artystycznego. Uczestnicy zaczęli dostrzegać pracę stojącą za efektem końcowym i bardziej świadomie odbierać spektakle oraz filmy. Wzrosło ich zainteresowanie nie tylko samym występem, ale również tym, jak został przygotowany i jakie środki artystyczne zostały wykorzystane. W wypowiedziach pojawiło się także zainteresowanie filmem i jego techniczną stroną: „Mi się bardzo podoba kręcenie filmów. Cały background, cała technika, jak się montuje, jak dźwięk, jak kamera". Projekt otwierał nowe kierunki rozwoju. Uczestnicy zaczęli dostrzegać różnorodność możliwości artystycznych i form uczestnictwa w kulturze.

Niezrealizowane potrzeby i pomysły na przyszłość

Młodzież wyrażała silną potrzebę kontynuacji projektu. „Te warsztaty są super i bardzo bym chciała, żeby dalej były kontynuowane. Nasze potrzeby, chociaż były tutaj realizowane, jeszcze absolutnie nie są spełnione. Potrzebujemy więcej po prostu”.

Wśród pomysłów na konkretne tematy warsztatów, dzięki którym mogliby się dalej rozwijać pojawiało się: więcej działań ruchowych, warsztaty filmowe obejmujące aktorstwo, reżyserię, montaż, dźwięk i pracę z kamerą. Jedna z uczestniczek zaproponowała rozwijanie artystycznej pracy ze zwierzętami: „Chciałabym więcej poświęcić się pracy ze zwierzętami. I to było bardzo ciekawe, gdyby można rozwijać ten temat artystycznie, wciągnąć zwierzęta w tą sztukę”. Pojawił się również pomysł warsztatów łączących elementy escape roomu, zagadek, ruchu i animacji.

Rekomendacje

- **Budowanie bezpiecznej przestrzeni**. Tworzenie atmosfery akceptacji i zaufania, w której osoby mogą swobodnie wyrażać emocje, opinie i pomysły, eksperymentować oraz popełniać błędy bez obawy przed oceną.
- **Różnorodność metod i działań.** Proponowanie angażujących ćwiczeń rozwijających kreatywność, wyobraźnię i ekspresję ruchową, a także poszerzanie oferty warsztatowej o film, taniec, animację, gry i działania inspirowane przyrodą.
- **Partnerskie relacje.** Aktywne uczestnictwo prowadzących w ćwiczeniach, wspólne podejmowanie wyzwań i ograniczanie hierarchii w relacjach z młodzieżą.
- **Rozwijanie współpracy i uważności.** Wzmacnianie umiejętności słuchania, obserwowania emocji innych osób i wspólnego tworzenia.
- **Wspieranie samodzielności i ekspresji.** Zachęcanie uczestników do realizowania własnych pomysłów, poszukiwania rozwiązań i rozwijania indywidualnych zainteresowań.
- **Zwiększanie dostępności projektu**. Tworzenie dodatkowych miejsc i grup, aby więcej młodych osób mogło korzystać z oferty.
- **Kontynuacja projektu.** Zapewnienie młodzieży możliwości regularnego uczestnictwa w działaniach wspierających rozwój artystyczny i osobisty.

Starsza grupa zaawansowana

Udział starszej grupy zaawansowanej w projekcie „Młody Teatr” był dla uczestników okazją do dalszego rozwijania umiejętności teatralnych, pogłębiania samoświadomości i podejmowania wyzwań, na które wcześniej nie zawsze mieli odwagi. W wypowiedziach uczestników wyraźnie powracały trzy ważne aspekty pracy: bezpieczna przestrzeń (czują

się akceptowani, rozumiani i bezpieczni), relacje budowane w grupie oraz możliwość rozwoju artystycznego bez presji oceny.

„Na zajęciach panuje akceptacja i zrozumienie. Jeśli ktoś powie, że nie czuje się na siłach, to zajęcia zostają prowadzone tak, aby nie przeciążyć tej osoby".

Bezpieczna przestrzeń i rozwój osobisty

Uczestnicy podkreślali, że istotną wartością projektu była atmosfera, w której można było swobodnie eksperymentować, wyrażać siebie i stopniowo przekraczać własne granice. Zajęcia dawały możliwość lepszego poznania siebie, swoich emocji i ciała, a także podejmowania działań, które wcześniej mogły wydawać się zbyt trudne lub wymagające dużej odwagi.

Rozwój nie ograniczał się do umiejętności aktorskich. Dzięki udziałowi w projekcie uczestnicy i uczestniczki obserwują u siebie: większą pewność siebie, cierpliwość, otwartość na innych oraz swobodę w wyrażaniu własnych myśli. Praca teatralna stawała się przestrzenią, w której można było sprawdzać nowe sposoby działania, a jednocześnie lepiej rozumieć swoje potrzeby i możliwości.

Ważnym elementem zajęć była praca z ciałem. Uczestnicy doceniali jej intensywność i zauważali, że zdobywana świadomość ruchowa miała znaczenie również poza salą warsztatową. Teatr pozwalał im rozwijać warsztat, a także doświadczać własnego ciała i uważniej przyglądać się sobie.

Grupa i relacje jako podstawa pracy

Istotnym wymiarem projektu było budowanie wspólnoty i relacji między uczestnikami. Możliwość regularnego spotykania się, wspólnego działania i wymiany energii tworzyła warunki do rozwijania umiejętności pracy zespołowej. Dla części osób udział w projekcie oznaczał również kontynuowanie ważnej pasji i odkrywanie, jak istotne miejsce zajmuje teatr w ich życiu.

Uczestnicy doceniali, że grupa dawała przestrzeń do podejmowania prób i popełniania błędów bez obawy przed oceną. Takie podejście sprzyjało otwartości i gotowości do podejmowania kolejnych wyzwań. Ważne było także poczucie, że każdy może rozwijać się we własnym tempie, a jego obecność i zaangażowanie są traktowane z szacunkiem.

Rozwój warsztatów i potrzeby na przyszłość

„Najważniejszym momentem było to, kiedy pierwszy raz robiliśmy scenę improwizowaną".

Improwizacja pozwalała na spontaniczność, swobodę i rezygnację z nadmiernego kontrolowania tego, co wydarzy się na scenie. Jedna z uczestniczek opisała to jako możliwość „popłynięcia z prądem", bez konieczności zastanawiania się nad każdym kolejnym zdaniem czy trzymania się scenariusza. Osoby nauczyły się, jak rozpoczynać sceny improwizowane, jak reagować na pomyłki i jak tworzyć postać. Jedna z osób podkreśliła, że zajęcia pomogły jej zrozumieć, że ma ciekawe i oryginalne pomysły oraz potrafi tworzyć i przekraczać własne ograniczenia.

Pojawiały się także refleksje dotyczące kontroli nad własną ekspresją. Jedna z uczestniczek zauważyła, że lubi być głośna i trudno jej zagrać spokojniejszą postać, ale zajęcia pozwoliły jej nauczyć się większego opanowania. Wśród zgłaszanych pomysłów na przyszłe warsztaty teatralne znalazły się: intensywniejsze zajęcia z improwizacji, pracy z głosem, dykcji, śpiewu i emisji głosu. Uczestnicy chcieliby także poświęcić więcej czasu budowaniu postaci na podstawie gotowego tekstu oraz pogłębiać wiedzę teoretyczną, a także rozwijać umiejętność improwizacji teatralnej.

Ważnym postulatem było zapewnienie większej ilości czasu na informację zwrotną i korygowanie przygotowywanych etiud. Uczestnicy zgłaszali również chęć prezentowania efektów swojej pracy szerszej publiczności i praca nad przedstawieniem teatralnym. Pojawiały się także pomysły na poszerzenie oferty o mniej oczywiste obszary, takie jak cosplay i charakteryzacja, a także teatr zaangażowany społecznie, w tym teatr forum i teatr uciśnionych. Część uczestników chciałaby rozwijać umiejętności zdobyte podczas zajęć i w przyszłości dzielić się nimi z innymi.

Projekt nie wyczerpał potrzeb uczestników, lecz pobudził ich do dalszego rozwoju. Teatr stał się dla nich przestrzenią ćwiczenia konkretnych umiejętności, a także punktem wyjścia do poszukiwania nowych form twórczości. Uczestnicy podkreślali, że najważniejsze momenty na scenie wiązały się z kontaktem z drugą osobą, wzajemnym reagowaniem i poczuciem wspólnego działania.

„Najważniejsze dla mnie było to, że wiedziałam, że nie jestem w tym sama i chodzi mi tu o to, że miałam świadomych partnerów scenicznych, którzy byli tu i teraz, którzy realnie reagowali na to, co się dzieje i po prostu to, że byliśmy w tym razem".

„Nauczyłam się tego, że potrzebuję próbować różnych rzeczy. Żeby móc wyciągać rzeczy, które działają i żeby móc uczyć się na błędach. Nauczyłam się również tego, że w pracy zespołowej trzeba umieć powiedzieć swoje zdanie, ale też trzeba umieć słuchać innych i przede wszystkim tego, że zanim odrzuci się jakiś pomysł, trzeba go najpierw wypróbować".

Ważne było również odcięcie się od myślenia o ocenie widza i skupienie na postaci oraz wydarzeniach scenicznych. Osoby opisywały doświadczenie, w którym stres znika, a pozostaje obecność na scenie, postać i partnerzy.

Zmiana w odbiorze kultury

Udział w projekcie wpłynął również na sposób, w jaki uczestnicy odbierają teatr i inne wydarzenia artystyczne. Osoby zaczęły zwracać większą uwagę na warsztat aktorski, pracę ciała, techniki sceniczne oraz wysiłek stojący za przygotowaniem spektaklu. Odbiór przedstawień nie ogranicza się już wyłącznie do oceny, czy coś się podoba, ale obejmuje także próbę dostrzeżenia zastosowanych środków artystycznych i głębszych znaczeń.

Uczestnicy deklarowali większe zainteresowanie wydarzeniami kulturalnymi i częstsze uczestnictwo w nich. Projekt otwierał również dostęp do warsztatów i doświadczeń, z których nie wszyscy mogliby skorzystać poza jego ramami. Dla części osób udział w Młodym Teatrze wzmocnił pasję teatralną i zachęcił do większego zaangażowania w działania artystyczne.

Rekomendacje dla osób prowadzących podobne działania

Wypowiedzi uczestników zawierają konkretne wskazówki dla instytucji i osób, które chciałyby tworzyć zajęcia teatralne dla dorosłych.

- **Wspólne ustalenie zasad współpracy na początku procesu**. Kontrakt powinien być wypracowywany przez prowadzących i grupę, a nie narzucany z góry.

  „Bardzo istotna jest bycie konkretnym w tym, czego się w pewien sposób oczekuje. Budujemy kontrakt zawsze na początku. Ja uważam, że to jest bardzo istotne, bo to nie są zasady narzucone z góry, które nie każdemu mogą odpowiadać i to już może być odrzucające dla kogoś, ale to jest budowane przez prowadzących i przez uczestników, gdzie można dojść do jakichś porozumień, zobaczyć, co jest dla kogo ważne, a co jest mniej ważne i na samym początku właśnie ustalić te jakieś, powiedzmy, zasady, granice, przestrzeń, w jakiej się będzie funkcjonowało."

- **Partnerska relacja między prowadzącymi a uczestnikami.** Osoby prowadzące powinny budować autorytet bez tworzenia niepotrzebnego dystansu i hierarchii.

  „Brak hierarchii między prowadzącym a uczestnikami. (...) Partnerskość jakąś (...), bez takiego wywyższania się. To jest coś takiego, tak opisowo, że nie czuję na naszych zajęciach granicy między prowadzącym a uczestnikiem, takiej zamykającej granicy."

- **Wzajemny szacunek i wyrozumiałość.** Prowadzący powinni uwzględniać różne możliwości, ograniczenia i sytuacje życiowe osób uczestniczących w zajęciach. Ważne jest, aby nie okazywać niezadowolenia ani nie wywoływać poczucia winy, gdy ktoś nie może w pełni zaangażować się w dane ćwiczenie lub musi wcześniej opuścić spotkanie. Poczucie bezpieczeństwa w grupie zależy również od codziennych sposobów komunikacji i reagowania na potrzeby grupy.

- **Otwartość na pomysły uczestników.** Prowadzący powinni mieć własny plan pracy, ale jednocześnie pozostawać gotowi do jego modyfikowania w odpowiedzi na zainteresowania i potrzeby grupy.

Perspektywa osób prowadzących

Z perspektywy Wojciecha Jaworskiego, współprowadzącego grupy zaawansowane, Młody Teatr jest przestrzenią, w której rozwój artystyczny odbywa się równolegle z rozwojem osobistym i społecznym uczestników. Praca nie ogranicza się do nauki technik aktorskich ani przygotowania spektaklu. Obejmuje także budowanie relacji, rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, zwiększanie świadomości ciała i uczenie się uważności na drugiego człowieka. Ważnym celem jest stopniowe rozwijanie kompetencji uczestników, również w kierunku bardziej profesjonalnej pracy teatralnej.

Joanna Rozkosz zauważa "ogromny wzrost umiejętności aktorskich", widoczny w etiudach i zaawansowanych scenach zeszłorocznej grupy, gdzie uczestnicy pracowali z tekstem, rozwijali postaci i tworzyli 15-20 minutowe sceny. Progres widoczny był także u osób niezwiązanych wcześniej z teatrem, w takich obszarach jak: wymowa, obecność sceniczna, reagowanie na partnerów i improwizacja w sytuacjach zapomnienia tekstu. Osoby są jej zdaniem "bardzo świadome tego, jak pracują, jak używają swojego ciała. No i też są bardzo kreatywne".

Od bezpieczeństwa do świadomej pracy artystycznej

Podstawą metody pracy jest stworzenie bezpiecznych warunków do działania, w których uczestnicy mogą eksperymentować, popełniać błędy i uczyć się bez presji oceny. Ważne jest również partnerskie podejście prowadzących, którzy nie pozostają z boku, ale angażują się w pracę grupy. Tak rozumiane bezpieczeństwo nie oznacza rezygnacji z wymagań. Przeciwnie, pozwala stopniowo podejmować coraz trudniejsze zadania i rozwijać własne możliwości bez obawy przed ośmieszeniem czy porażką.

Istotnym narzędziem są rundki, czyli rozmowy umożliwiające uczestnikom nazywanie własnych emocji, potrzeb i doświadczeń. Prowadzący zwraca uwagę na ich znaczenie dla komunikacji i budowania relacji. Uczenie się mówienia z perspektywy JA pomaga lepiej wyrażać siebie, a jednocześnie uważniej słuchać innych. Te umiejętności mają

bezpośrednie przełożenie na pracę sceniczną: aktor musi nie tylko realizować własne zadanie, lecz także zauważać partnera, reagować na niego i budować z nim relację.

Ważne miejsce zajmuje również praca z ciałem i świadomością obecności. Uczestnicy rozwijają umiejętność rozpoznawania własnych reakcji, świadomego korzystania z ruchu oraz słuchania partnera na scenie. W ten sposób rozwój warsztatu aktorskiego łączy się z uważnością, komunikacją i lepszym rozumieniem siebie.

Grupa zaawansowana – kolejny etap rozwoju

Wieloletnia praca z uczestnikami przynosi efekty zarówno w ich funkcjonowaniu w grupie, jak i w umiejętnościach artystycznych. Osoby, które mają już doświadczenie warsztatowe, dysponują większą liczbą narzędzi i mogą podejmować bardziej złożone zadania. Dlatego w przypadku grup zaawansowanych pojawia się możliwość wcześniejszego wprowadzania pracy ze scenariuszem i konkretnymi scenami.

Nie oznacza to jednak odejścia od metody, w której najważniejszy jest proces. Prowadzący podkreśla znaczenie rezygnacji z presji przygotowania spektaklu na samym początku pracy. Takie podejście pozwala skupić się na rozwoju uczestników, zamiast podporządkowywać zajęcia konieczności szybkiego osiągnięcia konkretnego efektu. W grupie zaawansowanej można stopniowo zwiększać wymagania artystyczne, zachowując jednocześnie przestrzeń do poszukiwań i eksperymentowania.

Projekt może być również pierwszym miejscem, w którym młode osoby rozwijają zainteresowanie aktorstwem i zdobywają podstawowe narzędzia potrzebne do dalszej edukacji. W ewaluacji pojawiło się określenie „przedszkole dla aktorstwa". Dla części uczestników doświadczenie zdobyte w projekcie stało się impulsem do rozważania lub wejścia z sukcesem zdanego egzaminu wstępnego na zawodową drogę aktorską. Jednocześnie znaczenie projektu nie ogranicza się do osób, które planują karierę w teatrze. Rozwijane kompetencje mogą być przydatne także w codziennych relacjach, komunikacji i podejmowaniu nowych wyzwań.

Rozwój osób prowadzących

Wojtek Jaworski wskazuje również na wpływ projektu na własną praktykę zawodową i artystyczną. Metody, które wcześniej były nowymi narzędziami, z czasem stały się naturalną częścią jego pracy. Dotyczy to między innymi rundek i wspólnego ustalania kontraktu, które pomagają organizować pracę grupy i budować odpowiedzialność za wspólną przestrzeń. Projekt dał mu także możliwość spojrzenia na własną drogę artystyczną z innej perspektywy. Ważnym doświadczeniem jest ponowne odkrywanie aktorstwa jako formy ekspresji i spotkania, niezależnej od funkcjonowania teatru jako instytucji. Prowadzenie warsztatów poszerza ponadto zasób ćwiczeń, rozgrzewek i

narzędzi pracy z grupą, które nie zawsze znajdują zastosowanie w codziennym funkcjonowaniu teatru instytucjonalnego.

Joannie Rozkosz praca w Młodym Teatrze daje „przestrzeń, którą kreuję na własnych zasadach, poczucie sprawczości i odpowiedzialności”. Jest to „miejsce, dzięki któremu możesz się rozwijać". Stymuluje kreatywność w proponowaniu ćwiczeń i pracy nad etiudami oraz uczy słuchania i przetwarzania komunikatów.

Projekt nie jest jednostronnym procesem przekazywania wiedzy. Rozwijają się w nim zarówno uczestnicy, jak i prowadzący. Praca z grupą staje się okazją do weryfikowania metod, poszukiwania nowych rozwiązań i ponownego przyglądania się temu, czym może być aktorstwo oraz edukacja teatralna.

Rola instytucji i warunki kontynuacji projektu

Potrzebne są zaufanie instytucji do osób prowadzących, swoboda działania i poczucie, że projekt jest rzeczywiście chciany, a nie jedynie tolerowany w ramach dostępnych zasobów instytucji.

Szczególną rolę odgrywa dobór kadry. Prowadzący powinni dysponować nie tylko kompetencjami artystycznymi, ale również rozumieć, że celem zajęć jest rozwój uczestników, a nie realizowanie własnych ambicji za ich. Wymaga to uważności, umiejętności pracy z grupą i gotowości do dostosowywania działań do jej potrzeb.

Z doświadczeń projektu wynika także, że uczestnicy tworzą społeczność, która wykracza poza same warsztaty. Wspólne zainteresowania i relacje budowane podczas zajęć sprzyjają poczuciu przynależności do miejsca i lokalnego środowiska kulturalnego. Kontynuacja projektu powinna zatem uwzględniać nie tylko dalszą edukację teatralną, lecz także potrzebę podtrzymywania tej wspólnoty i tworzenia możliwości jej rozwoju.

Rozkosz zwraca uwagę, że młodzież potrzebuje miejsc, „gdzie będą wysłuchani, często nie mają takich przestrzeni w życiu". Ważne, by zadbać o „kulturę słuchania się i dawania sobie przestrzeni do mówienia”, a także stwarzanie możliwości „wyrażania twórczo” przez młodzież.

Podsumowanie

Ewaluacja obu grup zaawansowanych pokazuje, że Młody Teatr wspierał rozwój artystyczny, osobisty i społeczny uczestników. Młodzi ludzie cenili przede wszystkim bezpieczną atmosferę, brak oceniania, partnerskie relacje i różnorodność ćwiczeń. Udział w projekcie wzmacniał ich pewność siebie, rozwijał umiejętności komunikacyjne i wpływał na bardziej świadomy odbiór kultury. Wyjście na scenę, improwizacja, kontakt z partnerem i możliwość prezentowania własnych pomysłów pozwalają im przekraczać

dotychczasowe ograniczenia. Praca teatralna uczy współpracy. Wymaga słuchania innych, przyjmowania różnych perspektyw, podejmowania decyzji i brania odpowiedzialności za wspólny rezultat.

Uczestnicy w dużej mierze doceniają proces twórczy. To właśnie podczas prób i wspólnego poszukiwania rozwiązań uczą się najwięcej, budują relacje i tworzą wspomnienia. Jednocześnie występ pozostaje ważnym momentem dającym satysfakcję i poczucie spełnienia.

Perspektywa prowadzących, podkreśla znaczenie pracy opartej na relacjach, uważności i procesie. Doświadczenie uczestników pozwala jednocześnie podejmować bardziej zaawansowane zadania i pogłębiać warsztat teatralny. Rozkosz zwraca uwagę, że projekt „zawiązał bardzo fajną wspólnotę ludzi, którzy mają ze sobą kontakt, wspierają się", mają własne, niezależne inicjatywy teatralne. Absolwenci utrzymują kontakty i współpracują. Projekt pomaga ludziom „poczuć się ważni, że ich głos jest ważny, a to w efekcie służy wzmacnianiu pewności siebie". W obu grupach wzrosła „umiejętność komunikowania się, zdolność do analizy i otwartość na eksplorowanie nowych tematów".

Uczestnicy i uczestniczki chcieli kontynuować zajęcia i rozwijać kolejne umiejętności. Wskazywali również na potrzebę poszerzenia oferty warsztatowej. Najważniejszą wartością Młodego Teatru pozostaje połączenie rozwoju teatralnego z budowaniem relacji, samodzielności i poczucia przynależności.

Festiwal Młodego Teatru

Wydarzenie było dla uczestników i uczestniczek okazją do rozwijania umiejętności teatralnych, a także przestrzenią spotkania, wymiany doświadczeń i budowania relacji. W wypowiedziach otwartych i wynikach ankiety powracały przede wszystkim: otwartość, poczucie bezpieczeństwa, różnorodność warsztatów, inspiracja do dalszego działania oraz przynależność do społeczności skupionej wokół teatru.

W ankiecie wzięło udział 51 osób spośród 90 osób uczestniczących – w różnym wieku i z różnym doświadczeniem teatralnym. Większość stanowili uczestnicy spoza grona instruktorów i pedagogów teatralnych. 35 osób deklarowało udział w festiwalu po raz pierwszy. Wyniki pokazują więc zarówno doświadczenia osób związanych z wydarzeniem od dłuższego czasu, jak i perspektywę nowych uczestników.

Bezpieczeństwo, otwartość i poczucie zaopiekowania

Jedną z najmocniejszych stron festiwalu było stworzenie atmosfery, w której uczestnicy i uczestniczki mogli czuć się swobodnie i być traktowani z uważnością. Ocena

dostępności i otwartości wydarzenia wyniosła średnio **4,76 na 5**. Wszystkie 51 osób oceniło ten aspekt na 4 lub 5.

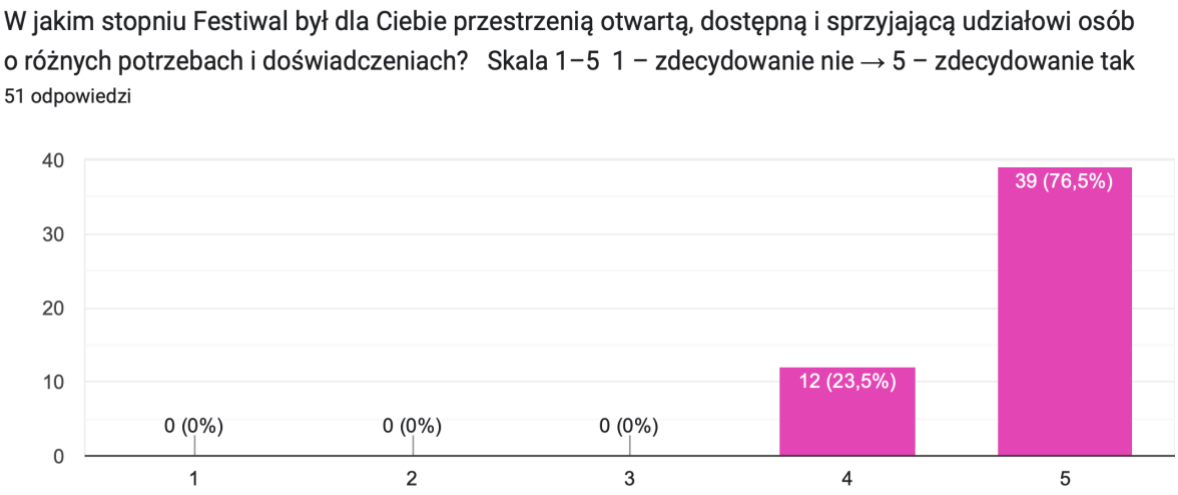

Wykres nr 1

W odpowiedziach otwartych uczestnicy podkreślali życzliwość wolontariuszy, zaangażowanie koordynatorów, empatię prowadzących i brak oceniania. Doceniali również konkretne rozwiązania, takie jak: pokój ciszy, słuchawki, możliwość wyboru warsztatów i elastycznego uczestnictwa w programie. Ważne były zarówno profesjonalna organizacja, jak i drobne gesty, dzięki którym uczestnicy czuli się zauważeni i mile widziani.

Swobodnemu udziałowi sprzyjały „bardzo dobra atmosfera, uczestniczą bardzo mili, nikt nikogo nie oceniał”. W podsumowaniu wypowiedzi zebranych bezpośrednio po festiwalu szczególnie mocno wybrzmiały otwartość uczestników i wolontariuszy, kompetencje koordynatorów oraz uważność instruktorów na potrzeby i granice uczestników.

Istotnym elementem była także integracja międzypokoleniowa.

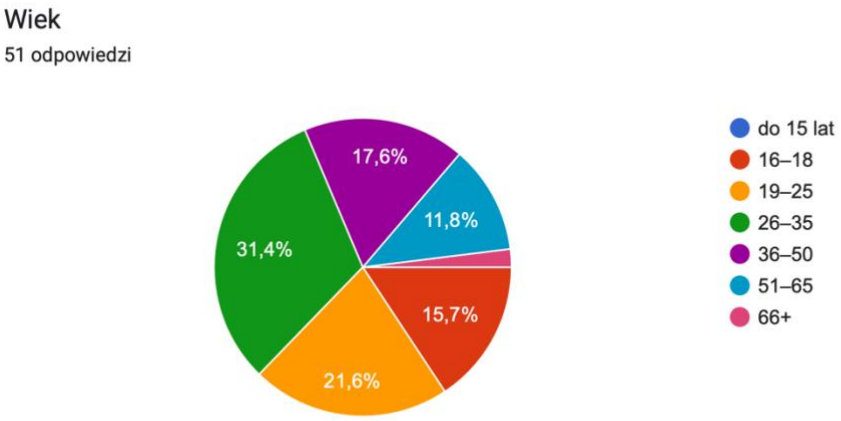

Wykres nr 2

Brak sztywnego podziału wiekowego i nieformalna atmosfera sprzyjały spotkaniom osób o różnych doświadczeniach, z różnych miejsc. Jednocześnie ankieta ujawniła, że nie wszyscy czuli się równie mocno częścią społeczności. Pojawiły się głosy o istniejących już grupkach znajomych, które mogły utrudniać nawiązywanie kontaktów nowym osobom, zwłaszcza przyjeżdżającym spoza Torunia. Warto zatem zachować otwartą formułę wydarzenia, a jednocześnie zadbać o jeszcze więcej okazji do poznawania się.

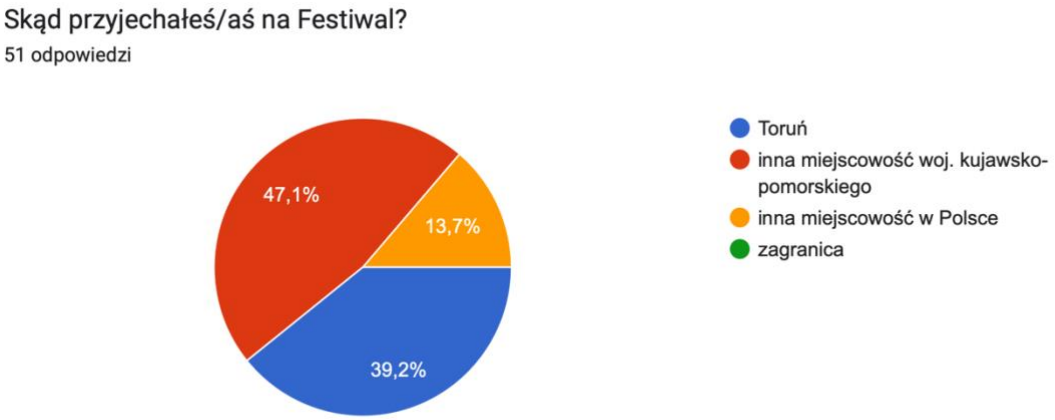

Wykres nr 3

Rozwój teatralny i inspiracja do dalszego działania

Uczestnicy i uczestniczki oceniali festiwal jako okazję do zdobywania nowych umiejętności, poznawania metod pracy i poszerzania wiedzy o teatrze. Średnia ocena wpływu wydarzenia na umiejętności związane z tworzeniem teatru wyniosła **3,78 na 5**, a wpływu na lepsze rozumienie i świadomy odbiór teatru — **4,04 na 5**.

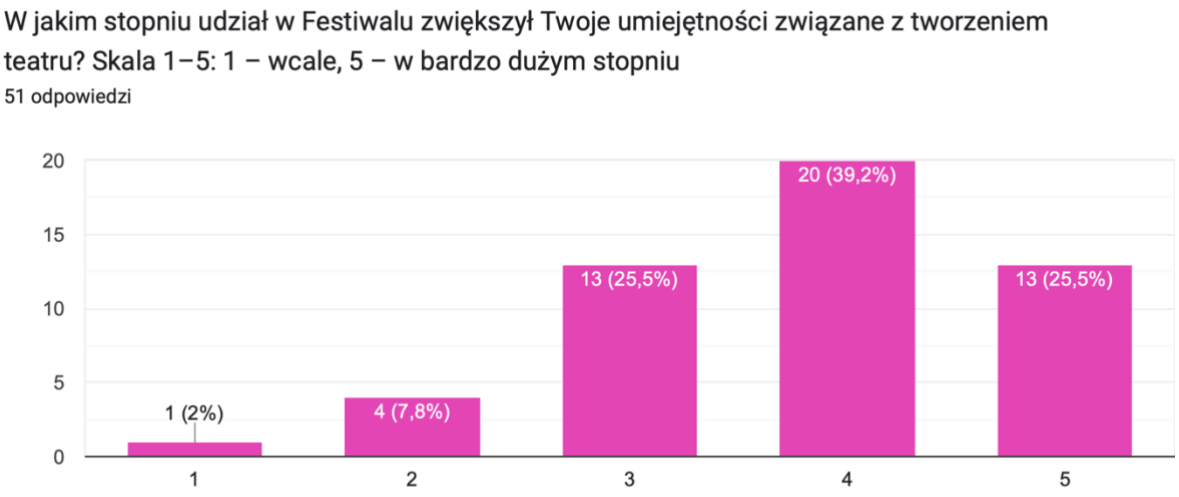

Wykres nr 4

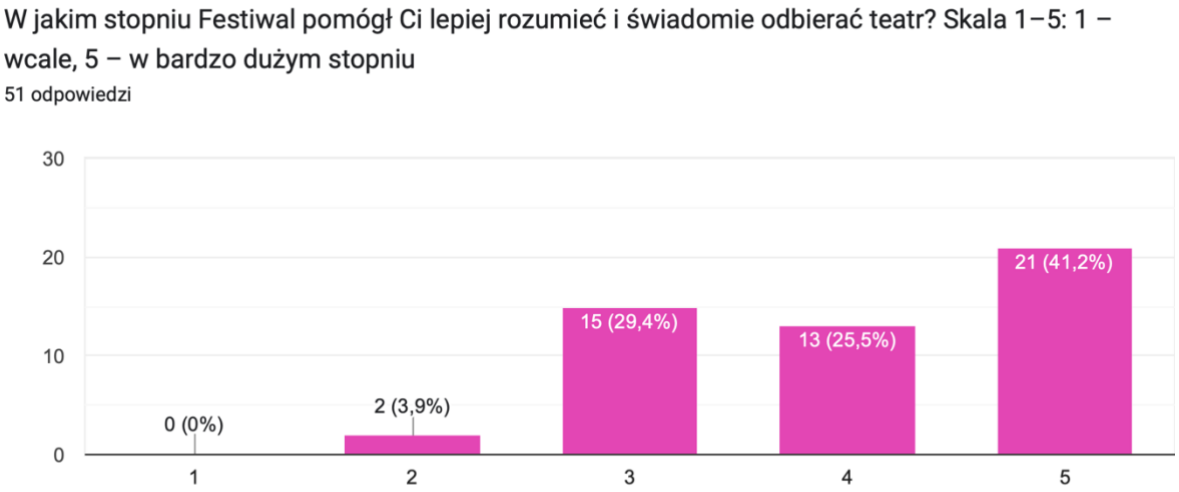

Wykres nr 5

W wypowiedziach pojawiały się konkretne efekty udziału w festiwalu, jak: większa świadomość ciała i głosu, uważność na partnera, poznanie nowych technik teatralnych, inspiracje do własnych działań i odwaga w podejmowaniu twórczych wyzwań. Uczestnicy wymieniali między innymi: pracę z mupetami, improwizację, ruch, taniec oraz metody pracy z aktorem. „Uświadomienie, co potrafię, dzięki czemu mogę iść dalej”.

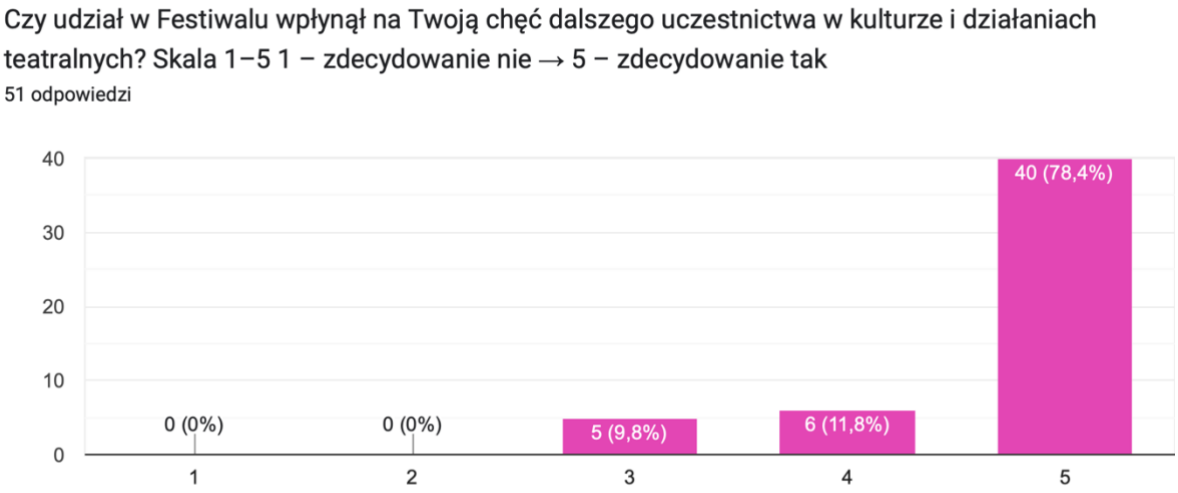

Wykres nr 6

Szczególnie wyraźnie zaznaczyła się gotowość do dalszego uczestnictwa w kulturze i działaniach teatralnych. Średnia ocena wpływu festiwalu na tę gotowość wyniosła **4,69 na 5**. Aż 40 z 51 osób zaznaczyło najwyższą ocenę. W odpowiedziach otwartych uczestnicy pisali o chęci kontynuowania przygody z teatrem amatorskim, przekazywania zdobytej wiedzy innym, rozwijania własnych projektów i poznawania teatru od strony organizacyjnej oraz technicznej.

„Pewność, że kultura, kreatywność są dla wszystkich i jest potrzebna; chęć dalszego działania, zgłębiania wiedzy". Festiwal „rozwinął ciekawość i świadomość ogromu możliwości w teatrze".

W odpowiedziach pojawiły się również pomysły na dalsze działania, takie jak stworzenie teatru wykorzystującego lalki mupety czy dołączenie do lokalnej grupy teatralnej.

Społeczność i relacje

Ważnym rezultatem festiwalu było nawiązywanie kontaktów i wzmacnianie poczucia przynależności do społeczności Młodego Teatru. **41 z 51 respondentów zadeklarowało, że poznało osoby, z którymi chce utrzymywać kontakt lub współpracować przy działaniach teatralnych i kulturalnych.**

Wykres nr 7

Średnia ocena poczucia przynależności do społeczności wyniosła **3,98 na 5**. Większość uczestników oceniła je wysoko, ale pojawiły się również osoby, które nie czuły się jeszcze częścią tej wspólnoty. W komentarzach podkreślano znaczenie wspólnej pasji, znajomych twarzy, atmosfery akceptacji, braku oceniania i możliwości rozmowy z osobami o podobnych zainteresowaniach.

„To, że jestem częścią społeczności — brak poczucia samotności. Dziękuję za to, to dużo dla mnie, naprawdę".

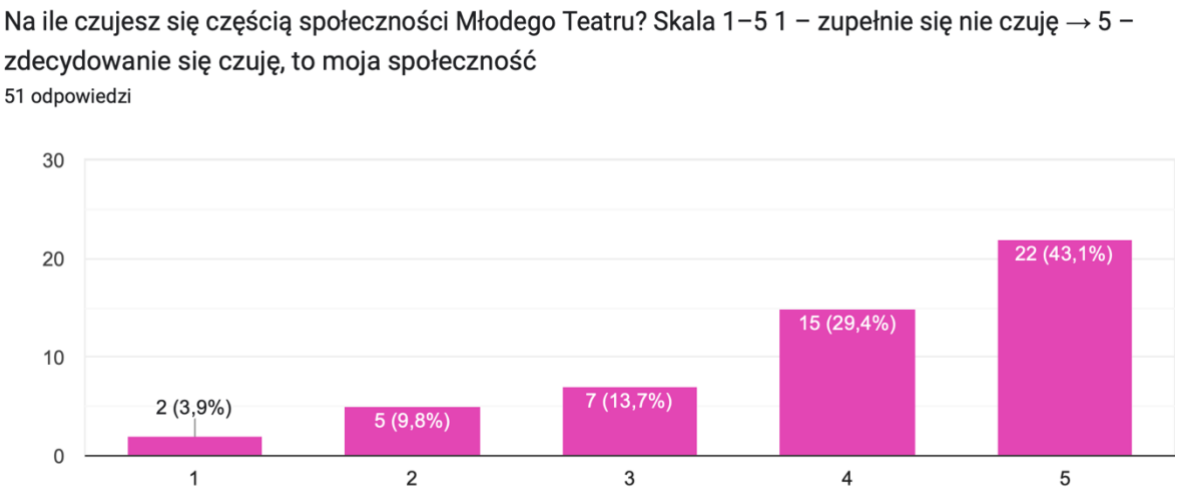

Wykres nr 8

Festiwal tworzy przestrzeń, która może łączyć osoby o różnym wieku, doświadczeniu i stopniu zaangażowania w teatr. Warto pamiętać, że poczucie wspólnoty nie pojawia się

u wszystkich automatycznie. Krótkie przerwy, ograniczony czas na integrację i istniejące wcześniej znajomości mogą utrudniać nawiązywanie relacji.

Najważniejsze wspomnienia i atmosfera festiwalu

Wśród wspomnień z festiwalu szczególnie często pojawiały się: taniec, ruch, improwizacja, praca z ciałem, neonowa impreza i wspólne działania integracyjne. Uczestnicy zapamiętali zarówno konkretne ćwiczenia, jak i atmosferę wydarzenia: humor, spontaniczność, wspólne żarty, poznawanie nowych osób i poczucie swobody.

Wysoko oceniano również doświadczenia związane z ruchem i tańcem, pracą z lalkami, improwizacją oraz budowaniem kontaktu z partnerem. W ankiecie powracały wspomnienia nowych technik teatralnych, ale także „dobrego humoru", „energii", „radości" i „nowych znajomości". Uczestnicy doceniali różnorodność osób i tematów.

„To nie jest 'jakiś tam festiwal', tylko naprawdę porządny festiwal na wysokim poziomie z ludźmi z całej Polski".

Potrzeby i rekomendacje na kolejne edycje

Wyniki ankiety i wypowiedzi otwarte wskazują na kilka obszarów, które warto rozwijać. Pierwszym jest dostęp do warsztatów. Uczestnicy chcieliby brać udział w większej liczbie zajęć lub pracować w ich ramach dłużej. Wysokie zainteresowanie wzbudziły teatr tańca, improwizacja ruchowa, emisja głosu, wokal, musical oraz tworzenie lalek i masek. Pojawiały się również propozycje warsztatów z reżyserii, dramaturgii, scenariusza, dubbingu, charakteryzacji, nowych technologii i teatru cieni.

Drugim obszarem jest organizacja codziennego funkcjonowania festiwalu. Uczestnicy zgłaszali uwagi dotyczące posiłków (zbyt krótkich przerw, braku czasu na kolację przed imprezą), odległości hotelu od miejsca wydarzeń, warunków zakwaterowania i oznaczeń ułatwiających poruszanie się.

Trzecim obszarem jest integracja. Warto zachować swobodną, międzypokoleniową formułę, a jednocześnie zaplanować więcej okazji do nawiązywania kontaktów — zwłaszcza dla osób, które przyjeżdżają po raz pierwszy lub samodzielnie. Uczestnicy i uczestniczki doceniali możliwość wyboru aktywności i brak przymusu.

Z jakimi odczuciami uczestnicy kończyli festiwal?

Wypowiedzi po zakończeniu wydarzenia były głównie pozytywne. W bezpośredniej ewaluacji najwięcej dodatkowych wskazań otrzymały „niedosyt" i „inspiracja", a także chęć do działania oraz poczucie wspólnoty, przynależności i akceptacji. W ankiecie

pojawiały się podobne wątki: uczestnicy zabierali ze sobą nowe doświadczenia, wiedzę, kontakty, energię i motywację do dalszego rozwoju.

Wiele osób podkreślało wdzięczność za spotkanie, poczucie bycia w odpowiednim miejscu i odkrywanie nowych możliwości. Jednocześnie część wypowiedzi wskazywała na potrzebę dalszej pracy i pogłębiania zainteresowań.

Tabela 1. Wyniki ankiety ewaluacyjnej Festiwalu Młodego Teatru

Liczba respondentów: 51 osób. Wszystkie pytania oceniane w skali 1–5, gdzie 5 oznacza najwyższą ocenę.

Obszar ewaluacji	**Średnia ocena**	**Ocena 4–5**
Otwartość, dostępność i uwzględnianie różnych potrzeb	4,76	51/51
Wpływ festiwalu na chęć dalszego uczestnictwa w kulturze i teatrze	4,69	46/51
Lepsze rozumienie i świadomy odbiór teatru	4,04	34/51
Poczucie przynależności do społeczności Młodego Teatru	3,98	37/51
Rozwój umiejętności związanych z tworzeniem teatru	3,78	33/51

Źródło: ankieta ewaluacyjna Festiwalu Młodego Teatru, 51 odpowiedzi. Ocena 4-5 oznacza odsetek osób, które wybrały jedną z dwóch najwyższych ocen.

Tabela 2. Dodatkowe wskaźniki

Wskaźnik	**Wynik**
Osoby, które poznały ludzi, z którymi chcą utrzymywać kontakt lub współpracować	41/51
Osoby uczestniczące w festiwalu po raz pierwszy	35/51
Osoby deklarujące udział w festiwalu po raz drugi	8/51
Osoby deklarujące udział po raz trzeci	4/51
Respondenci z Torunia	20/51
Respondenci z innych miejscowości woj. kujawsko-pomorskiego	24/51
Respondenci z innych miejscowości w Polsce	7/51

Tabela 2. Najważniejsze wnioski z wypowiedzi otwartych

Obszar	Na co wskazywali uczestnicy/czki?
Bezpieczeństwo i dostępność	Życzliwość, brak oceniania, empatia prowadzących, pokój ciszy, możliwość wyboru aktywności
Program warsztatowy	Ruch, taniec, improwizacja, lalki, emisja głosu, reżyseria
Relacje i wspólnota	Nowe znajomości, integracja międzypokoleniowa, poczucie przynależności
Organizacja	Uwagi dotyczące posiłków, noclegów, przerw i orientacji w przestrzeni
Efekty festiwalu	Inspiracja, nowe umiejętności, chęć dalszego działania i „niedosyt”

Najwyżej oceniono otwartość i dostępność festiwalu oraz jego wpływ na chęć dalszego uczestnictwa w kulturze. Największą przestrzeń do rozwoju wskazują oceny rozwoju umiejętności teatralnych i poczucia przynależności do społeczności.

Perspektywa grupy organizującej Festiwal

Ewaluacja zespołu organizującego Festiwal Młodego Teatru pokazuje, że udział w przygotowaniu wydarzenia był doświadczeniem organizacyjnym, a także okazją do rozwoju osobistego, zdobywania nowych kompetencji i sprawdzania się w podejmowaniu samodzielnych decyzji. Koordynatorzy i koordynatorki podkreślali zarówno satysfakcję z efektu końcowego, jak i znaczenie współpracy, wzajemnego wsparcia oraz realnego wpływu na kształt festiwalu.

Sprawczość i powody do dumy

Jednym z najważniejszych sukcesów zespołu było sprawne przeprowadzenie festiwalu przy jednoczesnym łączeniu obowiązków organizacyjnych z innymi aktywnościami, takimi jak studia czy praca. Dobra organizacja wypracowana przez cały czas trwania projektu pozwoliła osobom po raz pierwszy od 3 lat (w trakcie trwania całego projektu) uczestniczyć w warsztatach bez konieczności rozwiązywania bieżących problemów.

Ważnym źródłem motywacji było poczucie rzeczywistego wpływu na festiwal. Koordynatorzy i koordynatorki współdecydowali o programie, wyborze prowadzących, spektaklach, wydarzeniach integracyjnych i gadżetach. „Wszystko, co tam tak naprawdę było na tym festiwalu, to było to, co wypracowaliśmy razem”.

Sprawczość wiązała się również z odpowiedzialnością za podejmowane decyzje i uwzględnianiem możliwości finansowych. Zespół opisywał proces decyzyjny jako wspólny i merytoryczny, bez poważniejszych konfliktów. „Nie mieliśmy większych w sumie ani kłótni, czy jakichś zgrzytów”.

Organizacja pracy

Koordynatorzy i koordynatorki szczególnie doceniali rozpoczęcie przygotowań z dużym wyprzedzeniem, podział obowiązków i jasno określone etapy pracy. Regularne spotkania, odpowiedzialność poszczególnych osób i dobra komunikacja w zespole pozwoliły rozłożyć zadania w czasie i ograniczyć stres związany z organizacją wydarzenia.

Jednym z najbardziej stresujących momentów była nieaktualna lista uczestników przekazana na kilka dni przed festiwalem. Konieczność szybkiego reagowania pokazała, jak ważne jest bieżące aktualizowanie informacji, szczególnie tych dotyczących potrzeb uczestników i dostępności. Pracę utrudniało także oczekiwanie na decyzje i akceptacje ze strony WOAK-u. Dodatkowym wyzwaniem była konieczność zmiany hotelu oraz brak odpowiednio wczesnych i jasnych zasad współpracy z partnerami i sponsorami.

Koordynatorzy wskazywali na potrzebę wprowadzenia wspólnego adresu e-mail i współdzielonego dysku dla całego zespołu, usprawnienia przepływu informacji oraz regularnego aktualizowania list uczestników. Ważne byłoby również wcześniejsze określenie możliwości promocyjnych i zasad współpracy z firmami, aby zespół wiedział, jakie działania może podejmować samodzielnie.

Rozwój kompetencji i uczenie się przez działanie

Organizacja festiwalu pozwoliła koordynatorom i koordynatorkom rozwinąć umiejętności planowania, komunikacji, pracy zespołowej i radzenia sobie ze stresem. Osoby zauważają, że lepiej kontrolują sytuacje, na które mają wpływ. Rozwinęły także umiejętność występowania przed kamerą i publicznością. Doskonaliły planowanie i zarządzanie powierzonymi zadaniami, nauczyły się lepiej funkcjonować w zespole pracującym zdalnie i dostrzegły kompetencje, które już posiadały.

Ważną lekcją było także ograniczanie presji i akceptowanie tego, że nie wszystkie decyzje zależą od organizatorów. Współpraca wymagała zaufania do innych osób i uznania granic własnej odpowiedzialności. Kontakty telefoniczne z nieznajomymi, z przedstawicielami różnych działów instytucji pozwalały przełamywać obawy oraz rozwijać umiejętności komunikacyjne.

Jednocześnie koordynatorzy i koordynatorki dostrzegły obszary, w których potrzebują dalszego wsparcia. Wymieniali przede wszystkim wiedzę na temat dostępności oraz lepsze rozumienie zasad promocji, partnerstw i współpracy ze sponsorami. Są to

kompetencje, które warto rozwijać poprzez szkolenia, jasne instrukcje i bezpośrednią współpracę z pracownikami instytucji.

Wsparcie zespołu i instytucji

W trudniejszych momentach szczególnie ważne były wzajemna pomoc, poczucie humoru i wsparcie koordynatorki festiwalu – Agnieszki Zakrzewskiej. Uczestnicy rozmowy doceniali sposób, w jaki wspierała ich samodzielność, zamiast przejmować wszystkie zadania. Agnieszka „dawała wędkę, a nie marchewkę".

Satysfakcję przynosiły także pozytywne reakcje uczestników festiwalu, ich dobre samopoczucie i powroty na kolejne edycje. Było to potwierdzenie, że praca organizacyjna przekłada się na rzeczywiste doświadczenie odbiorców. Istotne pozostawało również poczucie, że młodzi koordynatorzy są traktowani jako osoby współodpowiedzialne za wydarzenie, a nie jedynie wykonawcy odgórnych poleceń.

W rekomendacjach dla instytucji zespół podkreślał potrzebę wspierania młodych ludzi bez nadmiernej kontroli. Wsparcie powinno być udzielane „nienadopiekuńczo". Ważne jest słuchanie młodych organizatorów, traktowanie ich partnersko i pozostawianie im przestrzeni do proponowania własnych rozwiązań. Brak doświadczenia nie powinien być powodem do ograniczania ich sprawczości, lecz okazją do nauki przy odpowiednim wsparciu.

Rekomendacje na przyszłość

Doświadczenia zespołu wskazują na kilka obszarów, które warto zachować w kolejnych edycjach festiwalu:

- **Planowanie z wyprzedzeniem** i utrzymanie regularnego rytmu pracy.
- **Jasny podział zadań** oraz wspólne podejmowanie decyzji.
- **Sprawna komunikacja** dzięki wspólnym narzędziom i bieżącemu przepływowi informacji.
- **Wczesne ustalenie zasad współpracy z instytucją, partnerami i sponsorami.**
- **Rozwijanie wiedzy o dostępności** i uwzględnianie potrzeb uczestników już na etapie przygotowań.
- **Partnerskie wsparcie młodych organizatorów**, które daje im samodzielność, ale pozwala też uczyć się na błędach.

Koordynatorzy radzili przyszłym organizatorom tego typu wydarzeń, by nie bali się proponować pomysłów, jasno dzielili obowiązki i traktowali błędy jako element zdobywania doświadczenia, „żeby się nie bały i żeby po prostu działały".

Podsumowując, doświadczenie organizacji Festiwalu Młodego Teatru pokazało, że młody zespół może mieć realny wpływ na kształt dużego wydarzenia i skutecznie doprowadzić je do końca. Warunkiem jest połączenie sprawczości z dobrą organizacją, wzajemnym zaufaniem i wsparciem instytucji. Dla samych koordynatorów i koordynatorek festiwal stał się przestrzenią uczenia się przez działanie, rozwijania kompetencji i budowania poczucia odpowiedzialności za wspólne przedsięwzięcie.

Podsumowanie

Ewaluacja Festiwalu Młodego Teatru pokazuje, że jego główną wartością jest połączenie rozwoju artystycznego z otwartą atmosferą, uważnością na potrzeby uczestników i uczestniczek oraz z budowaniem społeczności. Wysokie oceny dostępności oraz gotowości do dalszego uczestnictwa w kulturze potwierdzają, że wydarzenie sprzyja zarówno zdobywaniu nowych umiejętności, jak i wzmacnianiu motywacji do kolejnych działań.

Uczestnicy szczególnie docenili zaangażowanie koordynatorów i wolontariuszy, różnorodność warsztatów, możliwość wyboru aktywności i swobodę bycia sobą. Jednocześnie wskazali konkretne potrzeby dotyczące większej dostępności zajęć, organizacji posiłków, noclegów, przerw i integracji.

W kolejnych edycjach warto zachować to, co stanowi rdzeń festiwalu — różnorodność, partnerstwo, otwartość i bezpieczną przestrzeń do eksperymentowania — oraz wykorzystać zgłoszone uwagi do poprawy warunków organizacyjnych. Odpowiedzi pokazują, że festiwal pozostawia uczestników i uczestniczki z nowymi relacjami, inspiracjami i chęcią dalszego działania w teatrze i kulturze.

Warsztaty wyjazdowe

Ważnym elementem projektu były warsztaty wyjazdowe realizowane w ciągu całego roku w mniejszych miejscowościach, w których dostęp do teatru i oferty edukacji teatralnej jest ograniczony. Stanowiły one przestrzeń do wymiany doświadczeń, poznawania nowych metod pracy oraz wspierania lokalnych środowisk teatralnych. Ich wartość polegała nie tylko na przekazywaniu wiedzy i narzędzi, ale również na spotkaniu osób pracujących z teatrem w różnych kontekstach i na różnych etapach rozwoju.

Paweł Paszta podkreślał, że: „to było w ogóle jedno z ważniejszych, takich wartościowych po prostu modeli w tym projekcie, że jedziemy do miejscowości, gdzie nie ma teatru, gdzie jest jakaś społeczność teatralna, warsztatowa, teatralna i tam robimy z nimi warsztaty”. W jego perspektywie istotne było docieranie do miejsc, w których działają lokalne grupy i

osoby zainteresowane teatrem, ale które nie mają takiego dostępu do zasobów, doświadczeń i możliwości rozwoju jak większe ośrodki.

Warsztaty dawały lokalnym osobom prowadzącym możliwość poznania nowych narzędzi, metod pracy i podejść do pedagogiki teatru. Stwarzały również okazję do rozmowy o codziennych wyzwaniach związanych z prowadzeniem grup, wymiany doświadczeń i spojrzenia na własną praktykę z innej perspektywy. Ważnym aspektem było wsparcie osób pracujących w lokalnych instytucjach kultury i środowiskach edukacyjnych, które często działają w ograniczonych warunkach i potrzebują nowych inspiracji do dalszej pracy.

Joanna Rozkosz ceniła sobie kontakt z nowymi prowadzącymi i grupami oraz szybki feedback. Podkreśla siłę lokalnych grup amatorskich. Współpraca kotrenerska z młodymi osobami na wyjeździe, z którymi miała już wcześniej relacje, umożliwiała im – z jej perspektywy – popróbować różnych rzeczy bez obaw, ze świadomością, że w razie czego wspiera ich bardziej doświadczona osoba.

Istotną wartością warsztatów był również model współprowadzenia, w którym spotykały się doświadczenie i świeże spojrzenie. Prowadzenie zajęć w duecie z bardziej doświadczoną osobą pozwalało młodym prowadzącym zdobywać praktykę w pracy z grupą, obserwować różne sposoby reagowania na potrzeby uczestników oraz rozwijać własny warsztat. Wspólne przygotowywanie zajęć, ich realizacja i późniejsze omawianie przebiegu spotkań sprzyjały uczeniu się poprzez działanie. Informacja zwrotna od uczestników, obejmująca zarówno pozytywne opinie, jak i konstruktywne uwagi, pozwalała rozpoznawać mocne strony oraz obszary wymagające dalszej pracy, takie jak konstruowanie scenariuszy, dobór metod i budowanie pewności siebie w roli prowadzącego.

Z perspektywy osób prowadzących współpraca w duecie oznaczała także wzajemne wsparcie i możliwość dzielenia się odpowiedzialnością za przebieg warsztatów. Obecność dwóch osób wnosiła różnorodność perspektyw, stylów pracy i energii, a także pozwalała na bieżąco konsultować pojawiające się sytuacje. Była to szczególnie cenna forma zdobywania doświadczenia dla osób, które dopiero rozwijały swoje kompetencje trenerskie.

Ważnym aspektem projektu było również przenikanie się ról uczestników i prowadzących. Przykładem jest Agnieszka Włodarczyk, która z uczestniczki Młodego Teatru stała się osobą prowadzącą warsztaty. Taka możliwość pokazywała, że udział w projekcie może prowadzić do dalszego rozwoju i podejmowania nowych ról, a zdobyte doświadczenia mogą być wykorzystywane w pracy z kolejnymi grupami. Jednocześnie młode osoby wnosiły do warsztatów własną perspektywę, dzięki czemu spotkania stawały się przestrzenią wzajemnego uczenia się, a nie wyłącznie przekazywania wiedzy przez bardziej doświadczonych prowadzących.

Warsztaty wyjazdowe pełniły zatem kilka funkcji: wspierały rozwój kompetencji osób prowadzących, wzmacniały lokalne środowiska teatralne, umożliwiały wymianę doświadczeń i budowały sieć kontaktów pomiędzy osobami oraz ośrodkami działającymi na rzecz edukacji teatralnej.

Podsumowanie

„Młody Teatr – ciąg dalszy" wspierał uczestników i uczestniczki w rozwoju artystycznym, osobistym i społecznym. Najważniejszymi wartościami projektu okazały się bezpieczna atmosfera, akceptacja, brak oceniania oraz możliwość współdecydowania o procesie twórczym.

Całoroczne warsztaty teatralne rozwijały kreatywność, świadomość sceniczną, umiejętności improwizacji i współpracy. Letnie warsztaty umożliwiły wspólne stworzenie autorskiego spektaklu, a jednocześnie uczyły eksperymentowania, akceptacji błędów i radzenia sobie z trudnościami. Warsztaty międzypokoleniowej grupy wielozmysłowej sprzyjały rozwijaniu empatii, uważności i otwartości na różnorodne potrzeby. Festiwal Młodego Teatru zapewniał przestrzeń do zdobywania nowych umiejętności, nawiązywania relacji i czerpania inspiracji. Dla młodych organizatorów oraz osób prowadzących warsztaty był także okazją do rozwijania kompetencji organizacyjnych i animacyjnych.

Ważnym rezultatem udziału w projekcie był wzrost pewności siebie, większa swoboda ekspresji, lepsza komunikacja i poczucie przynależności do grupy. Uczestnicy i uczestniczki podkreślali znaczenie relacji, partnerskiego podejścia prowadzących oraz możliwości wyrażania własnych potrzeb i pomysłów.

Ewaluacja wskazała również obszary wymagające dalszej pracy: regularność spotkań i frekwencję, przejrzystość komunikacji, stabilność zespołów prowadzących, dostępność działań oraz wzmacnianie sprawczości młodych organizatorów. Istotne jest także zapewnienie odpowiednich warunków organizacyjnych osobom zaangażowanym w realizację projektu.

Młody Teatr był przestrzenią rozwoju, budowania relacji i odkrywania własnych możliwości. Dalszy rozwój projektu powinien opierać się na zachowaniu jego najważniejszych wartości – bezpieczeństwa, otwartości i współtworzenia – przy jednoczesnym doskonaleniu organizacji i wspieraniu uczestników ii uczestniczek.